

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Alkalmazott Nyelvészeti Program

Vincze Katalin

**A német „Kurzwort” és magyar megfelelői
A rövidítés mint szóalkotási mód a német és a magyar nyelvben**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**Témavezető: Komlósiné Knipf Erzsébet
egyetemi tanár**

**Pécs
2011**

1. A kutatás tárgya, a témaválasztás indoklása

A vizsgálat tárgya az a szóalkotási mód, amelynek során egy komplex teljes alakból rövidítéssel morfológiailag stabil, nemcsak írásban, hanem szóban is használt szóalakok jönnek létre, melyeknek létezik egy – legalábbis keletkezésük idején – vele alternatíván használható ún. bázislexémája/ teljes alakja. Az értekezés kontrasztív módon mutatja be a német és magyar nyelvben is meglévő reduktív eljárással létrehozott szóalkotásokat.

A rendelkezésre álló források szerint mind a német, mind a magyar nyelvben a 19. és 20. században kezdődött a vizsgált szóalkotási technika térhódítása. Sokáig úgy tűnt, hogy a szóösszetétel és a szóképzés mellett nem tölt be jelentős szerepet sem a német, sem a magyar szókincs gyarapításában. Ha azonban tekintetbe vesszük a szórövidülés és betűszó-alkotás gyakoriságának azóta is tartó növekedését, indokoltnak tűnik kiemelni a többi „ritkább” szóalkotási mód közül.¹ A leíró nyelvtanok ennek ellenére továbbra is periferikus jelenségként kezelik, és a szóalkotástani kutatásokban sem irányul rá kellő figyelem.

A téma aktualitását leginkább német nyelvterületen kezdik felfedezni az utóbbi években. Magyar nyelvű szakirodalma a grammatikák idevágó, rövid fejezeteitől és néhány speciális, elsősorban helyesírási kérdéssel foglalkozó szócikktől eltekintve, gyakorlatilag nincs.

A magyar-német kontrasztív nyelvészet egyik legalaposabban kutatott területe a lexikológia, különösen a frazeológia, melynek gazdag szakirodalma van (vö. Szűcs 1999: 165). Ugyan megfogalmazódik az igény a szóalkotás összevető vizsgálatára (vö. Futaky 1980), s születtek is olyan munkák, melyek érintik a szóösszetételek és a szóképzés kérdéseit (vö. pl. Csizmazia 1980, Fábíán 1984, Szűcs 1999), de a szóalkotás ritkább módjaival nem foglalkoznak. A rövidítéses eljárásokat leíró áttekintő kontrasztív vizsgálat pedig tudomásom szerint még egyáltalán nem készült, ezért a dolgozat negyedik és ötödik fejezete hiánypótló munkának tekinthető.

¹ „die zunehmende Tendenz zur Kurzwortbildung in der aktuellen Sprachentwicklung” (Michel 2006: 80); „A szórövidítés termékenysége már olyan nagyfokú, hogy a szóalkotás újfajta, gyakori módjának kell tekintenünk” (Kovalovszky 1977: 142); vö. még többek között Glück/ Sauer 1997, Minya 2003, Schirm 2004)

2. A kutatás célja

A vizsgálat általánosan megfogalmazott célja, hogy a német nyelvészetben időközben már önállósodott diszciplína, a „Kurzwortforschung” által tematizált kérdéseket kontrasztív módon megközelítve áttekintést adjon a szóalkotástan egy olyan területéről, mely – különösen a magyar nyelvészetben – periferikusnak számít, s a német és a magyar nyelv rövidítéses szóalkotási technikáinak összevetésével ráirányítsa a figyelmet erre a „mostohán” kezelt szóalkotási módra.

A kutatás egymásba kapcsolódó céljai a következők:

- az eddigi kutatási eredmények szintetizálásával rámutatni a jelenséggel kapcsolatban feltárandó kérdésekre, s ezzel kiindulópontot adni további szóalkotástani kutatásokhoz;
- a mindkét nyelvben jelenlévő szóalkotásmód hasonlóságainak és sajátosságainak feltérképezésével hozzájárulni a magyar-német kontrasztív vizsgálatok teljesebbé tételéhez, egyúttal adalékokat szolgáltatva a magyar nyelvészeti kutatások számára is egy ez idáig viszonylag feltáratlan területen;
- összegezni és tisztázni az elméleti és fogalmi kérdéseket, tekintettel arra, hogy eddig még nem készült ilyen jellegű áttekintés sem az újabb német kutatásokról, sem pedig a jelenséggel kapcsolatos magyar szakirodalomról, valamint arra, hogy elengedhetetlen ez a feltáró munka a jelen dolgozatban bemutatott összevetés megalapozásához is;
- a csak írásban használt, szóban feloldott valódi rövidítésektől („Abkürzung”) megkülönböztetett szóalkotási mód leírása során a nyelvhasználati szempontok előtérbe helyezésével hangsúlyozni a jelenség eddigi vizsgálata során háttérbe szorult pragmatikai aspektust;
- a nyelvhasználati kérdések és a nyelvi szintek szerinti sajátosságok összevetésével rendszerezni a szakirodalomban elszórtan megjelenő ismereteket, és bemutatni a magyar-német vonatkozásban ismereteim szerint eddig még egyáltalán nem vizsgált szóalkotások közötti feltételezhető párhuzamokat.

3. A vizsgálat módszere

Néhány előzetes vizsgálat alapján feltételezhető, hogy a nyelvtípusok különbözősége ellenére számos hasonlóság van a két nem rokon, de területileg érintkező és tipológiailag is több tekintetben kereszteződő magyar és német nyelv (vö. Szűcs 1999: 21) rövidüléssel járó szóalkotási módjai között.

A jelenség összevető leírása alkalmazott kontrasztív nyelvészeti kutatásnak tekinthető (vö. Szűcs 1999) a következő értelemben: A vizsgálat egyrészt a két nyelv egy bizonyos szóalkotási eljárásának sajátosságait szembesíti, tehát a figyelem egyrészt magukra a nyelvekre irányul. Ezen túl az elért eredmények alkalmazása elképzelhető a nyelvhasználat kérdéseivel foglalkozó, egymással több ponton is összefonódó tudományterületeken (pl. pragmatika, stilisztika, szociolingvisztika), illetve maga a vizsgálat is részben ezen területek bevonásával történik.

Az összevetés alapját a rövidítés módjának, technikájának leírása teremti meg, és a német nyelvből indul ki. Ennek oka – mint arra fentebb utaltam – a német nyelvészetben rendelkezésre álló kutatási háttér. A morfológiai aspektus kiindulópontul szolgál a szóalkotási mód nyelvhasználati kérdéseket is érintő, eddig feltárt sajátosságainak áttekintő összegzéséhez. Tehát a példák egybevetése a nyelvhasználatban és a rendszernyelvészeti szinteken a strukturális párhuzamok feltárása alapján történik.

A dolgozatban felhasznált példaanyag részben a felhasznált szakirodalomból származik, részben saját gyűjtésből, melynek alapját a két legújabb rövidítésszótár szócikkei (Gyurgyák 2005, DUDEN. DAS WÖRTERBUCH DER ABKÜRZUNGEN 2005), valamint a rövidítések magyar és német nyelvű internetes gyűjteményei (<http://www.rovidites.hu/>, <http://abkuerzungen.de/main.php?language=>) alkotják. Ezen kívül egyes példákat újságcikkekből, weblapokról (jelölve az adott helyen) vettem, valamint szótárakból (DUDEN – DEUTSCHES UNIVERSALWÖRTERBUCH elektronikus változata és VARIANTENWÖRTERBUCH DES DEUTSCHEN), továbbá szótár jellegű kézikönyvekből, mint a MAGYAR SZÓKINCSTÁR (Kiss 1999), NYELVMŰVELŐ KÉZISZÓTÁR (Grétsy/ Kovalovszky 2005), ÚJ SZAVAK I. (Minya 2007). A szakirodalom példaanyaga azért is érdekes, mert jól követhető, mely rövidített szóalakok maradnak tartósan a szókincs elemei, s melyek azok, amik tíz, húsz vagy harminc év távlatából már nem tartoznak a mindennapi szóhasználatához. Ez a diakrón aspektus további kutatások alapjául szolgálhat (vö. pl. Greule 2007: 128 javaslata a „Kurzwort”-ok etimológiai szótárának létrehozására vonatkozóan).

További vizsgálatokhoz feltehetően szükség lesz majd konkrétabb szempontok alapján összeállított korpuszra, de a téma kutatásának jelen stádiumában sürgetőbbnek és elengedhetetlennek bizonyult egy átfogó, feltáró jellegű összevetés elkészítése.

4. Az értekezés felépítése

A kontrasztivitás szempontja végigvonul a doktori dolgozat egészén. A fejezetek végén olvasható részösszegzésekkel igyekeztem módszertanilag átláthatóbbá, könnyebben áttekinthetővé tenni az értekezést.

A disszertáció hat fejezetből áll, melyhez tartalomjegyzék, német nyelvű összefoglaló és bibliográfiai jegyzék tartozik. Az **első, bevezető fejezet** tartalmazza a témaválasztás indoklását, a vizsgálat célját és módszerét, valamint ismerteti a dolgozat felépítését.

A **második fejezet** első részében az eddig feltárt adatok alapján tekintem át a rövidített formák használatának nyomait a német és a magyar nyelvben. Ezután a német és a magyar nyelvészeti szakirodalom bemutatásával felvázolom a kutatási előzményeket. A rövidítéses szóalkotási mód vizsgálatának történeti aspektusból legfontosabb állomásait kronológiai sorrendben, elsősorban a kutatási terület kialakulására, fejlődésére és fő tendenciáinak bemutatására összpontosítva ismertetem röviden. A német szóalkotástanon belül önálló kutatási ággá fejlődött „Kurzwortforschung”-gal szemben a magyar nyelvtudományban nem foglalkozik külön terület a rövidüléssel járó szóalkotási módokkal, ezért a vizsgálat irányainak meghatározásakor elsősorban a német publikációk jelentik a kiindulópontot.

A **harmadik fejezetben** kerül sor a dolgozat szempontjából releváns korábbi publikációk részletes ismertetésére, valamint a jelen vizsgálat bázisát jelentő elméleti és terminológiai kérdések kifejtésére. A fentiekben megfogalmazott célkitűzésekkel összhangban ez a leghangsúlyosabb fejezet. A „Kurzwort” fogalmának meghatározása mellett bemutatásra kerülnek az egyes típusok és az osztályozásukra tett javaslatok. Ezen kívül körvonalazom azon magyar szóalkotási módok körét, melyek párhuzamba állíthatók a német rövidítési technikákkal, és meghatározom a vizsgálat tárgyát, valamint az összevetés során használt alapfogalmakat.

Ezen a ponton meg kell jegyezni, hogy ha a német „Kurzwort”-nak megfeleltethető jelenségeket akarjuk vizsgálni a magyar nyelvben, adekvát magyar terminus hiányában be kell vezetni egy új, összefoglaló megnevezést a rövidüléssel járó szóalkotási módokra. A „rövidítés” nem felel meg, mert így a csak írásban használt valódi rövidítéseket nevezzük. A

„szőrövidülés” fogalma pedig leszűkítené a vizsgált jelenséget, hiszen a magyar nyelvészetben egy bizonyos típust jelöl. Az új elnevezésnek utalnia kell a szóalkotás szubtraktív jellegére, ugyanakkor arra is, hogy szavak jönnek létre általa. A dolgozatban ezért a „rövidített szóalakok” terminust használom.

A **negyedik fejezet** a rövidített szóalakok használatának kérdéseit tárgyalja. A nyelviileg gazdaságos rövid formák funkcióinak, előnyeinek bemutatása mellett foglalkozom az alkalmazásuk során felmerülő problémákkal is. A dolgozat egyik fontos célkitűzésének megfelelően itt német és magyar példák segítségével kontrasztív módon összegzem a legfontosabb nyelvhasználati kérdéseket, melyek nagy része természetesen több ponton is kapcsolódik a disszertáció következő egységéhez. A negyedik és az ötödik fejezet ezért bizonyos szempontból egy nagyobb egységnek is tekinthető.

Az **ötödik fejezet** tartalmazza a vizsgált szóalkotási mód rendszernyelvészeti leírását. A rövidítéses technikával létrejött német és magyar szóalkotások osztályozásának és nyelvhasználati jellemzőinek feltárása alapján a nyelvi szerkezet szintjei közül releváns a fonetika, fonológia és morfofonológia, a morfológia, valamint a szemantika. A vizsgálat tárgyának sajátosságai indokoltá teszik továbbá az összevetés kiterjesztését stilisztikai és pragmatikai aspektusokra. A szóalkotási mód szempontjából lényeges kérdések feltérképezése itt is az eddigi kutatási eredmények alapján történt.

A **hatodik fejezetben** összegzem a vizsgálat eredményeit és felvázolom a témában rejlő további kutatási lehetőségeket. A tárgyalt terület feltáratlanságából fakadóan számos kérdés fogalmazódik meg, tulajdonképpen az összevetés minden pontjához végezhető még további részletes vizsgálatok.

5. A dolgozat tudományos eredményei

- A „Kurzwortforschung” eredményeiből kiindulva áttekintettem a német nyelvtudományban is viszonylag újnak számító diszciplína által tárgyalt kérdésköröket, különös tekintettel a kutatás elméleti hátterére és a fogalmak tisztázására tett törekvésekre, ezzel elősegítve a további kutatásokat.
- Újdonságnak tekinthető a magyar-német kontrasztív nyelvészeti vizsgálatok terén a szóalkotástan e periférikus területének átfogó összevető leírása.
- A rövidítéses szóalkotások vizsgálata a magyar nyelvészetben nem képez önálló kutatási területet, így a szakirodalomban szórványosan fellelhető és a témához

kapcsolható megállapításokat elsőként összegezve megteremttem a lehetőségét az eddig a „ritkább” illetve a szóalkotás „egyéb” módjai közé sorolt rövidítéses eljárások önálló témaként való tárgyalásának. Újabb adatgyűjtés és elemzések hivatottak eldönteni, indokolt-e továbbra is a ritkább szóalkotási módok között számon tartani a rövidítéses eljárásokat, de az értekezésben tárgyalt kérdések és az alkalmazott szempontrendszer, ezen kívül a német szóalkotásban már komoly eredményeket felmutató kutatásokra történő kitekintés lehetőséget nyújt egy új perspektíva megteremtésére, s ezzel hozzájárulhat a szubtraktív szóalkotási módok különálló kutatási területté válásához a magyar szóalkotástanon belül.

- A „Kurzwort” fogalmát körülhatárolva és a német nyelvben definiált kategóriáit számba véve meghatároztam azon szóalkotási módok körét, melyek a magyar nyelvben a német típusoknak megfeleltethető szóalakokat hoznak létre. Ennek során kiderült, hogy a német nyelvben leírt típusokhoz hasonló módon létrehozott formák elsősorban konkrét példák segítségével azonosíthatóak, az egyes „Kurzwort”-kategóriák és a magyar grammatikákban leírt csoportok között azonban nincs teljes analógia. Emellett sajátos típusnak tűnik a magyar nyelvben az „egyéb mozaikszók” csoportja. Ugyanakkor mindkét nyelvben megtalálhatók és számos hasonlóságot mutatnak és az *-i* képzővel ellátott szórövidülések.
- Vizsgálatomban megerősítést nyert az a hipotézis, mely szerint a nyelvtípusok különbözősége ellenére számos hasonlóság van a német és a magyar nyelv rövidüléssel járó szóalkotási módjai között. Ezek a következők:
 - ▶ A használatukkal kapcsolatos kérdések áttekintése azt mutatta, hogy a rövidített szóalakok elsődleges rendeltetésük, a nyelvileg ökonomikus kifejezésformák biztosítása mellett mindkét nyelvben számos olyan tulajdonsággal rendelkeznek, amelyekkel az eredetijük nem. E tulajdonságokból adódó funkcióikat mind a német mind a magyar nyelvben betöltik (vö. nyelvi ökonómia, új szóalkotási lehetőségek, a szemantikai intranszparenciához kapcsolódó funkciók, a lexikon gazdagítása, lehetőség a játékos, kreatív nyelvhasználatra). Mindkét nyelvben hasonló problémák merülnek fel, melyek elsősorban a motivációvesztésből erednek, illetve grammatikai jellegűek. Ortográfiai kérdésekkel a magyar szakirodalom többet foglalkozik, a magyar mozaikszók helyesírása összességében szabályozottabbnak tűnik, mégis a betűszók írásával kapcsolatban vannak még tisztázásra váró kérdések.

- ▶ A nyelvi szintek szerinti összevetés igazolta, hogy a rövidítés technikája, a szóalkotási eljárás ugyanúgy zajlik mindkét nyelvben: a hasonló struktúrával rendelkező, a redukció alapjául szolgáló teljes alakokból betűket/ hangokat illetve szótagokat/ szótagtöredékeket megtartva jön létre a rövidített forma úgy, hogy a szóalkotás folyamata nem írható le konkrét szabályok formájában. Csak tendenciaként állapítható meg – mindkét nyelvre vonatkozóan –, hogy az esetek többségében a megmaradó szegmens/ szegmensek a teljes alak, illetve az azt alkotó elemek elejéről származik/ származnak.
 - ▶ Bebizonyosodott továbbá, hogy sem a német sem a magyar nyelvben nem csupán strukturális változásról van szó, hanem a rövidítésnek vannak szemantikai, stilisztikai és pragmatikai aspektusai is. Hogy a szókincs mely szemantikai területei érintettek elsősorban, erre vonatkozóan nincsenek speciális vizsgálatok, de a nyelvtörténeti visszatekintés során említett adatok és a jelenkori szógyűjtemények alapján elmondható, hogy ugyanazokon a területeken működik ez a szóalkotási mód (ezek elsősorban a névadás, politika, gazdaság, kereskedelem, jog, iskolai élet, katonai szókincs, számítástechnika, sport, kultúra, közlekedés). Esetleges aránybeli különbségek megvilágítására további kutatások szükségesek. Az eredeti és a rövidített szóalak sajátos szemantikai viszonyával kapcsolatban szintén nagymértékű egyezést találtam és kimutatható az is, hogy mindkét nyelvben kedveltek a már létező lexikonelemekkel homonim rövid formák. A stilisztikai és pragmatikai jellemzők tekintetében pedig szembevetendő a vizsgált szóalkotások közötti hasonlóság, ami alatt elsősorban a teljes alak és belőle rövidült szóalak közötti – mind a német, mind a magyar nyelvben egyértelműen kimutatható – eltérések értendők.
- A pragmatikai szempontok az eddigi leírásokban nem érvényesülnek következetesen, ezért dolgozatomban ez az aspektus különös hangsúlyt kap.

6. Kitekintés

Amellett, hogy a jelen disszertáció hiánypótló áttekintő összegzést ad a rövidítésről mint szóalkotási módról a német és a magyar nyelvben, és ezzel további kutatások kiindulópontjaként szolgál, fontosnak tartottam, hogy munkám rámutasson a jelenséggel kapcsolatban még feltárássra váró kérdésekre. Ezen problémák vizsgálata túllépte volna az értekezés kitűzött céljait és kereteit.

Az értekezésben tárgyalt kérdések kapcsán több helyen is felmerül a vizsgálatok elmélyítésének lehetősége speciális szempontok alapján összeállított korpuszok segítségével, de nemcsak a szóalkotástanon belül, hanem számos interdiszciplináris kutatási téma is kínálkozik.

- Elemezni lehetne többek között az egyes rövidítési mechanizmusok produktivitását, illetve egymáshoz viszonyított arányát akár a köznyelvi, akár valamely rétegnyelvi szókinccsen belül.
- A fonológia területén vizsgálni lehetne a hangsor egyes pozícióihoz kapcsolódó szabályok érvényesülését a rövidítéssel szóalkotás folyamatában. Ezen kívül hiányoznak a magyar nyelvi adatok arra vonatkozóan is, hogy mi jellemző a szótagszám tekintetében, milyen szótagstruktúrával rendelkeznek a rövidített szóalakok.
- Érdekes kérdések vethetők fel szövegnyelvészeti aspektusból is. Egyrészt megvilágításra várnak még az egyes szövegfajták és a rövidített szóalakok használatának összefüggései. Másrészt e szóalkotások azon sajátosságából fakadóan, hogy ha újak vagy ismeretlenek, nem következtethetők ki a szöveggörnyezetből, a szövegértés szempontja is lehet vizsgálat tárgya. A szövegfeldolgozás folyamatának tanulmányozásával a kognitív nyelvészethez is kapcsolódhat a kutatás (vö. Elsen/ Michel 2007: 8).
- Az eddig főként rendszernyelvészeti, elsősorban morfológiai elemzések után feltétlenül szükséges lenne, hogy előtérbe kerüljön a *parole*, a konkrét nyelvhasználat tanulmányozása (vö. Elsen/ Michel 2007), valamint az írott nyelvi példákön túl² indokolt lenne a konkrét beszédtevékenység vizsgálata is, ami a rövidített szóalakok leírásában egyelőre várat magára.

² Kobler-Trill (1994) és Steinhauer (2000), a két legfrissebb, s gyakorlatilag egyedülálló monográfia szerzői is kizárólag írott korpusz alapján dolgoztak.

- A teljes alak és a rövidített forma közötti stilisztikai eltérések terén is folytathatók további vizsgálatok, de különösen fontos lenne itt is a pragmatikai szempontok bevonása.
- Szociolingvisztikai vonatkozású problémafelvetések is elképzelhetők a rövidített szóalakokkal kapcsolatban. Vizsgálható a jelenség például az egyes rétegnyelveken belül, illetve az is, mennyire hatnak egymásra és a köznyelvre a rétegnyelvekben keletkező ökonomikus szóalkotások, vagy akár maga a szóalkotási minta. A nemhez kötött nyelvhasználat szempontjából is felvethető egyes rövidített formák vizsgálata (lásd az *-i* végű szórövidülések használatával kapcsolatos megfigyelések a magyar nyelvben). A szociolingvisztikai stílusmegközelítésből kiindulva pedig azt lehetne leírni, mennyiben válhat a rövidített formák használata az identitás kifejezésének eszközévé.
- A rövidített formák kutatásában érdekes lenne továbbá egyfajta nyelvészociológiai aspektus bevonása is. Az eddigieknél pontosabb képet alkothatnánk többek között arról, milyen társadalmi tényezőkkel függ össze, ki milyen rövidített formákat ismer és használ.
- A számos szinkrón vizsgálat mellett további feltárásra vár még a rövidített szóalakok története, melynek eredményeként megszülethetne például mindkét nyelven a rövidített formák etimológiai szótára.
- Mivel a jelenség nem nyelv- illetve nem is nyelvpárspecifikus, ezért az összevető vizsgálatok akár több nyelvre is kibővíthetők.

7. A tézisekben említett művek bibliográfiája

- Csizmazia Zs. 1980. Német mintára létrejött magyar összetett szavak. *Magyar Nyelv* 76. évf. 447-459.
- DUDEN. *Das Wörterbuch der Abkürzungen*. 2005. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag.
- DUDEN. *Deutsches Universalwörterbuch*. 2001. CD-ROM (Die CD-ROM basiert auf der 4., neu bearbeiteten und erweiterten Auflage der Buchausgabe – 2001)
- Elsen, H. / Michel, S. 2007. Wortbildung im Sprachgebrauch. Desiderate und Perspektiven einer etablierten Forschungsrichtung. *Muttersprache* Heft 1/2007. 1-16.
- Fábián P. 1984. A német nyelv hatása a magyar szóösszetételi eljárások fejlődésére. In: Bachát L., Székely G. (szerk.) *Anyanyelv - idegen nyelv*. (Az 1978-as nyíregyházi konferencia anyaga.) Budapest: k.n. 90-99.
- Futaky I. 1980. A szóalkotás magyar-német kontrasztív vizsgálatásól. In: *A magyar nyelv grammatikája. Nyelvtudományi értekezések* 104. sz. Budapest: Akadémiai Kiadó. 325-328.
- Glück, H. / Sauer, W. 1997. *Gegenwartsdeutsch*. Stuttgart, Weimar: Verlag Metzler.
- Grétsy L. / Kemény G. (szerk.) 2005. *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Greule, A. 2007. Kurzwörter in historischer Sicht. In: Bär, J.A. / Roelcke, T. / Steinhauer, A. (szerk.) *Sprachliche Kürze. Konzeptuelle, strukturelle und pragmatische Aspekte*. Berlin, New York: Walter de Gruyter. 118-131.
- Gyurgyák J. 2005. *Rövidítésszótár*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Kiss G. / Pusztai F. 1999. *Új szavak, új jelentések 1997-ből*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Kobler-Trill, D. 1994. *Das Kurzwort im Deutschen: eine Untersuchung zu Definition, Typologie und Entwicklung*. Tübingen: Niemeyer.
- Kovalovszky M. 1977. *Nyelvfejlődés - Nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Michel, S. 2006. Kurzwortgebrauch. Plädoyer für eine pragmatische Definition und Prototypologie von Kurzwörtern. *Germanistische Mitteilungen* 64/2006. 69-83.
- Minya K. 2003. *Mai magyar nyelvújítás. Szókészletünk módosulása a neologizmusok tükrében a rendszerváltozástól az ezredfordulóig*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Minya K. 2007. *Új szavak I. Nyelvünk 1250 új szava értelmezésekkel és példamondatokkal.* Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Schirm A. 2004. Napjaink nyelvi változásai. Új nyelvi jelenségek a magyarban. In: Balázs G. / Grétsy L. (szerk.) *Új jelenségek a magyar nyelvben.* Budapest: Tinta Könyvkiadó. 147-167.

Steinhauer, A. 2000. *Sprachökonomie durch Kurzwörter. Bildung und Verwendung in der Fachkommunikation.* Tübingen: Gunter Narr Verlag.

Szücs T. 1999. *Magyar-német kontrasztív nyelvészet a hungarológiában.* Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Variante nwörterbuch des Deutschen. 2004. Berlin: Walter de Gruyter.

8. Az értekezés témájához kapcsolódó saját publikációk

- 2006** Abkürzungen und Kurzwörter im Deutschen. Tendenzen im heutigen Deutsch. In: Barabás László (szerk.): *Acta Germanistica Nyíregyhaziensia I. Beiträge zum Tag der ungarischen Wissenschaft 2005*. Nyíregyháza: Bessenyei György Könyvkiadó, 79-91.
- 2007a** Az *-i*-re végződő szórövidülések a magyar és a német nyelvben. In: Heltai Pál (szerk.): *Nyelvi modernizáció. Szaknyelv, modernizáció, terminológia. XVI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus*. Pécs - Gödöllő: MANYE - Szent István Egyetem, 847-851.
- 2007b** Szórövidülések a német és a magyar nyelvben. In: Gecső Tamás - Sárdi Csilla (szerk.): *Nyelvelmélet - nyelvhasználat. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 74*. Budapest: TINTA Könyvkiadó, 370-377.
- 2007c** Abkürzungen und Kurzwörter in den Fachsprachen und in der Gemeinsprache. In: Szabolcs János-Szatmári (Hg.): *Germanistik ohne Grenzen: Studien aus dem Bereich der Germanistik*. Band 3. Cluj-Napoca : Societatea Muzeului Ardelean ; Oradea : Partium, 153-162.
- 2009** (Elisabeth Knipf-Komlóssival) Ausdrucksseitiger Vergleich von Kurzwörtern im Deutschen und Ungarischen. In: Mónika Cseresznyák – Petra Szatmári (Hg.): *Zwischen-Bilanz. 20 Jahre Germanistik in Szombathely*. Szombathely: Savaria University Press/ Praesens Verlag, 31-42.
- 2010a** A német „Kurzwort” és magyar megfelelőinek elkülönítése a lexikai redukció más formáitól. In: Zimányi Árpád (szerk.): *A tudomány nyelve – a nyelv tudománya. Alkalmazott nyelvészeti kutatások a magyar nyelv évében*. Székesfehérvár – Eger: MANYE – Eszterházy Károly Főiskola., 253-260.
- 2010b** Kurzwortbildung kontrastiv – deutsche Kurzworttypen und ihre ungarischen Entsprechungen. In: Andrea Benedek, Gizella Boszák, Renata Alice Crişan (Hrsg.): *Begegnungsräume von Sprachen und Literaturen. Studien aus dem Bereich der Germanistik*. Band 2. Klausenburg – Großwardein: Partium Verlag, 101-112.
- 2011/ 2012** Sprachliche Ökonomie in der Wortbildung der Jugendlichen (ein deutsch-ungarischer Vergleich). Klausenburg – Großwardein: Partium Verlag (megjelenés alatt)